

IVANA VIDOVIĆ BOLT*

Sedam gladnih krava

U hrvatskome su jeziku često u uporabi biblijski frazemi – ustaljene višerječne sveze potvrđene u *Bibliji* ili pak s frazemskom slikom, odnosno najmanje jednom frazemskom sastavnicom izravno ili neizravno povezanom s biblijskim tekstom (*strpljiv kao Job* ‘veoma strpljiv’, *kula bjelokosna* ‘bijeg od svakodnevice, hotimična izdvojenost, povlačenje u izolaciju’, *nevjerni Toma* ‘sumnjičavac, sumnjičav (nepovjerljiv) čovjek, čovjek koji nikomu ne vjeruje’, *izdati (prodati) koga kao Juda Krista (Isusa)* ‘iznevjeriti koga’, *kula babilonska* ‘sveopća pomutnja, metež, nered, kaos’). Zamjetan broj biblijskih frazema prisutan je u različitim jezicima, pa su zbog svoje rasprostranjenosti stekli status internacionalnih frazema (*alfa i omega* – engleski *Alpha and Omega*, francuski *l’alpha et l’oméga*, njemački *Alpha und Omega*, poljski *alfa i omega*, talijanski *alfa e omega*, ruski *альфа и омега*; *izgubljena (zalutala, zabludjela) ovca* – engleski *the lost sheep*, njemački *das verlorene (verirrte) Schaf*, francuski *brebis égaré*, talijanski *pecora smarrita*, ruski *зabлудшая овца*, poljski *zagubiona owca* i dr.).

Dio biblijskih frazema nastao je pod utjecajem različitih biblijskih tekstova u kojima se opisuju događaji, spominju osobe i životinje, navode različiti podatci, simboli i sl., pa govornici uglavnom prepoznaju njihovu izravnu vezu s *Biblijom*. Međutim, i među

* Dr. sc. Ivana Vidović Bolt redovita je profesorica na Katedri za poljski jezik i književnost Odsjeka za zapadnoslavenske jezike i književnosti Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu te autorica frazeološke monografije *Životinjski svijet u hrvatskoj i poljskoj frazeologiji* (2011.) i suautorica *Rječnika hrvatskih animalističkih frazema* (2017.).

izravnim biblijskim frazeološkim jedinicama susrećemo one čija je poveznica s biblijskim tekstom slabije poznata ili teže prepoznatljiva. Takvi su frazemi *sedam debelih krava*, *sedam mršavih krava* i *sedam gladnih krava*, koji su zbog učestalosti pojavljivanja u doba velike svjetske krize krajem prošloga desetljeća stekli status frazeoloških oživljenica. Frazemom *sedam debelih krava* opisuje se razdoblje blagostanja, plodno razdoblje (*Pred Dinamom je sedam najljepših godina. Ukazalo se Zdravku sedam debelih krava.*), dok se frazemi *sedam mršavih krava* i *sedam gladnih krava* odnose na razdoblje neimaštine, bijede, velikoga siromaštva i gladi, višegodišnju nerodicu (*Dani obilja i bezbrižnosti su pri samom kraju te dolazi sedam mršavih krava.; Nadam se da je sedam gladnih krava iza nas i da nam predstoji uspješnije razdoblje.*).

Postavlja se pitanje na osnovi čega tvrdimo da je riječ o biblijskim frazemima. *Knjiga Postanka* (Post. 41, 1–36) kazuje nam prispodobu o Josipu, Jakovljevu i Rahelinu sinu, kojega su braća prodala u Egipat, ali se unatoč tomu njihovu strašnom činu uspio spasiti tavnice zahvaljujući urođenu daru tumačenja snova. Faraon je sanjao kako stoji pokraj Nila i gleda kako iz rijeke izlazi najprije sedam lijepih i debelih krava, a slijedi ih sedam ružnih i mršavih krava koje ih proždiru. Uplašeni je vladar zatražio da

mu se objasni san, a revni su sluge odmah pozvali Josipa, poznatoga kao pouzdanoga tumača snova. Josip je faraonu objasnio da je to nagovještaj sedam godina obilja i blagostanja nakon kojih će uslijediti sedam godina neimaštine, tj. gladi. Josip je nagrađen namjesničkim mjestom zahvaljujući kojemu je tijekom godina blagostanja osigurao rezerve žita i Egipćane spasio od gladi.

U literaturi se ističe i važnost broja sedam, koji u Bibliji simbolizira savršenost.

S obzirom na događaj u pozadinskoj slici frazema, ne čudi uočen čest postupak zamjene zoonimne komponente imenicom *godina* – *sedam debelih krava* > *sedam debelih godina*, *sedam gladnih krava* > *sedam gladnih godina*, *sedam mršavih krava* > *sedam mršavih godina* (*I Hrvatska mora proći svojih sedam gladnih godina.; Čini se da Zagrebačka burza neće dočekati svojih sedam mršavih godina.; Maturanti iz 1977. ipak imali sedam debelih godina.; Nogometaši Šibenika nisu uspjeli prekinuti prokletstvo sedam gladnih godina.*). Zamijećena

je i proširena modifikacija frazema koja uključuje supstituciju čak dviju komponenti – pridjevne i imenične (zoonimne) (*sedam debelih krava < sedam plodnih godina; sedam mršavih krava < sedam mršavih godina*).

Frazeološke jedinice biblijske provenijencije i modificirani oblici ovjereni su u hrvatskoj književnosti, npr. u romanu *Prosjaci i sinovi* Ivana Raosa: „Rekosmo, kršćani oslobodiše Krajinu i na nju sručiše više nevolja nego nekad Turci. Kao da se i Bog priklonio kršćanskim tlačiteljima, te i on ožeži i ošini gore nego po Misiru. Jerbo Misir ponajprije obdari sa *sedam debelih krava – sedam rodnih godina* – a potom sa *sedam mršavih*.” Zbog svoje slikovitosti i konotativnosti predstavljeni frazemi privlače pažnju čitatelja, pa su česti i u naslovima novinskih članaka. Unatoč modifikacijama frazemskih sastavnica ostaje veza s biblijskim tekstom prepoznatljiva po najmanje jednoj sastavnici identičnoj onima u izvornome biblijskom frazemu. Uostalom, frazeološke modifikacije ne utječu na intenzitet simboličkoga potencijala, nego, štoviše, raznolikost novih, izmijenjenih sastavnica pridonosi bogaćenju frazeološkoga fonda i oživljavanju frazema kao i pozadinske slike koja se frazeološki različito ostvaruje. Međutim, da su frazeološke oživljenice i dalje vrlo prisutne, baš kao u faraonovu snu, svjedoči ovoljetni zapis: *Ima li kakva strategija za onih biblijskih sedam debelih i sedam mršavih krava? Znam da država sigurno nema, ali kako će ovi koji se direktno bave turizmom ako im naleti onih sedam mršavih krava?*

Frazemi *sedam debelih krava*, *sedam mršavih krava* i *sedam gladnih krava* te frazemi *sedam debelih godina*, *sedam mršavih godina* i *sedam gladnih godina* internacionalnoga su karaktera i pojavljuju se u mnogim europskim jezicima (engleskome *seven fat years and seven lean years*; njemačkome *die sieben fetten und die sieben mageren Jahre*; francuskome *les bonnes et les mauvaises années*; talijanskome *le sette vacche grasse e le sette vacche magre*; *essere il tempo delle vacche grasse, non essere il tempo delle vacche magre, non essere il tempo delle vacche magre, periodo (tempi) di vacche grasse, periodo (tempi) di vacche magre*; ruskome *семь тучных и семь тощих лет*; češkome *sedm let tučných a sedm (let) hlubených*; poljskome *siedem krów tłustych*), a njihov je nastanak motiviran istom biblijskom pričom bez obzira na to što u nekim jezicima ne postoje antonimni parovi ili pak varira primarna zoonimna sastavnica.

